

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Holejšovského a soudců JUDr. Jaroslavy Vlčkové a JUDr. Jany Součkové v právní věci žalobce: [jméno] [jméno], [datum narození], bytem [adresa], zastoupeného [údaje o zástupci] proti žalovanému: [osobní údaje žalovaného] zastoupenému [údaje o zástupci] proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14.dubna 2005 č.j. 51 Cm 89/2003 - 29,

takto:

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14.dubna 2005 č.j. 51 Cm 89/2003 – 29 se m ě n í tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku částku 15.000 Kč s 10% úrokem ode dne [datum] do zaplacení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 14.850 Kč do tří dnů do právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce.

Odůvodnění:

Žalobou ze dne [datum] se výše uvedený žalobce domáhal zaplacení částky 15.000 Kč s příslušenstvím z titulu neoprávněně zaplaceného resp. ze strany žalovaného požadovaného a obdrženého poplatku za převod členských práv a povinností v žalovaném družstvu. Tato částka byla družstvu zaplacená jako "poplatek" za převod členských práv a povinností dohodou ze dne [datum] uzavřenou mezi [jméno] [příjmení] jako převodkyní a žalobcem jako nabyvatelem. Žalovaná částka byla zaměstnanci družstva resp. družstvem požadována s tím, že jinak nelze ze strany družstva vyhovět požadavkům na registraci převodu. Žalobce poukázal na ust. § 230 obch.zák., podle něž je převod členských práv a povinností v bytovém družstvu naprosto volný a nesmí být ze strany družstva jakkoli omezován. Nesmí tak být ani podmiňován dalšími skutečnostmi včetně placení nějaké částky. Přijetí 15.000 Kč je tak nutné posuzovat jako bezdůvodné obohacení ze strany žalovaného, neboť jde o plnění bez právního důvodu, když

příslušné ustanovení stanov umožňující takovou platbu je neplatné. Lhůta k plnění, tedy vrácení bezdůvodného obohacení uplynula dnem [datum], kdy byl žalovaný vyzván k vrácení žalované částky.

Žalovaný požadavek žalobce odmítl jako nedůvodný. Žalovaná částka byla inkasována na základě rozhodnutí shromáždění delegátů družstva konaného dne [datum], které schválilo změnu stanov v jednorázových poplatcích s tím, že za převod členských práv a povinností k bytu 3+1 činí poplatek 15.000 Kč. Jde o platbu za administrativní úkon družstva, který musí být z něčeho hrazen a nebylo by spravedlivé, aby se na jeho úhradě podíleli ostatní členové družstva. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 14.dubna 2005 č.j. 51 Cm 89/2003 - 29 žalobu zamítl (výrok I.) a žalobci uložil povinnost zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení částku 6.900 Kč s 19% DPH k rukám právního zástupce žalovaného, do tří dnů od právní moci rozhodnutí (výrok II.). Soud prvního stupně ze stvrzenky ze dne [datum] zjistil, že žalovaný přijal od žalobce částku 15.000 Kč jako poplatek za převod členských práv a povinností, že dne [datum] byla mezi žalobcem coby nabyvatelem a [jméno] [příjmení] uzavřena dohoda o převodu členských práv a povinností k bytu [číslo] o velikosti 3+1 v domě [adresa] v [obec], ulice [ulice], jež je v majetku žalovaného. Z listiny ze dne [datum] nazvané Žádost o vrácení poplatku za převod členských práv a povinností zaplaceného [jméno] [jméno] soud zjistil, že tato byla adresována žalovanému a bylo jí žádáno vrácení žalované částky. Ze zápisu ze shromáždění delegátů družstva konaného dne [datum], že schválilo změnu stanov v jednorázových poplatcích s tím, že za převod členských práv a povinností k bytu 3+1 na cizí osobu poplatek činí 15.000 Kč. Ze stanov žalovaného družstva, že obsahují úpravu, z níž plyne ve výše uvedeném případě platit administrativní poplatek 15.000 Kč. Soud prvního stupně na základě provedených důkazů dospěl k závěru, že částka 15.000 Kč byla žalobcem zaplacená na základě rozhodnutí nejvyššího orgánu družstva - shromáždění delegátů SBD [obec] ze dne [datum], které takto rozhodlo o změně o jednorázových správních poplatcích za administrativní úkony. Nejde tak o bezdůvodné obohacení žalovaného. Námitka žalobce o volném převodu členských práv a povinností dle § 230 obch.zák. je nedůvodná, když zaplacení jednorázového poplatku za provedení administrativních úkonů je spravedlivé ve vztahu k ostatním členům družstva. Podle soudu prvního stupně předmětná část stanov není neplatná ve smyslu § 39 obč.zák. Doložené doklady dostatečně prokázaly změnu stanov. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 142 odst.1 o.s.ř.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podal žalobce v zákonné lhůtě odvolání s tím, že zopakoval argumentaci ohledně neoprávněnosti požadavku družstva na placení tzv. administrativního poplatku ze převod členských práv a povinností na cizí osobu resp. jejich registraci družstvem. S převodem nejsou spojeny téměř žádné administrativní úkony, nutné úkony plynou přímo ze zákona. Podle § 228 obch.zák. vzniká přímo povinnost zapsat do seznamu členů nového člena družstva. Dále odvolatel poukázal na nerovnoměrnost výše tzv. administrativních poplatků, když například za výměnu bytu mezi členy družstva resp. smlouvy o ní činil pouze 200 Kč. Je tak zjevná snaha žalovaného omezit převod členských práv a povinností na třetí osoby. Vedle toho je požadavek žalovaného v rozporu s čl. 11 LZPAS, jež stanoví, že daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona. Odvolatel rovněž namítl nezákonnost stanovení výše poplatku, když stanovy měly upravit povinnost včasného seznámení s rozhodnutími shromáždění delegátů, způsob volby delegátů, konání volebních shromáždění, zvaní členů na ně, lhůty, v nichž se musí shromáždění konat. Podle čl. 36 odst.3 stanov žalovaného musí být pořad jednání oznámen na pozvánkách zaslaných nejpozději osm dní před shromážděním delegátů. To v daném případě dodrženo nebylo. Usnesení shromáždění delegátů, jímž byla schválena změna stanov družstva, bylo přijato v rozporu

s avizovaným programem. Podle žalobce měly být stanovy žalovaného ze dne [datum] (správně

míněno zřejmě 1992) přijaty ve formě notářského zápisu, rovněž tak i jejich změna ze dne [datum] (správně zřejmě 1993), což dle žalobce plyne z přiměřeného použití ust. § 260 obch.zák. Odvolatel navrhl změnit rozsudek soudu prvního stupně a žalobě vyhovět.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací dospěl po provedeném jednání k závěru, že odvolání je důvodné.

V první řadě je nutné přisvědčit žalobci v tom, že ukládat daně a poplatky lze pouze na základě zákona. V dané věci nicméně platby družstvu za provádění úkonů správy SBD, byť nazvané jako poplatky, svojí povahou nejsou poplatkem ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Potud tedy námitka odvolatele není relevantní. Za relevantní nelze označit ani námitku ohledně nesplnění všech zákonných podmínek pro rozhodování shromáždění delegátů o přijetí stanov družstva dne [datum] resp. o změně stanov družstva dne [datum]. Došlo-li při rozhodování shromáždění v uvedených dnech k rozporu se zákonem či stanovami družstva, byl možným řešením takové situace návrh člena družstva k soudu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze podle § 242 obch.zák., který bylo možné podat do jednoho měsíce ode dne, kdy člen požádal o zaprotokolování námítky nebo od oznámení námítky představenstvu (§ 239 odst.7 a § 242 obch.zák. ve znění do [datum]). Pakliže nebyla v takovém řízení vyslovena neplatnost usnesení shromáždění delegátů družstva, nelze ji již pak vyslovit v jiném řízení ohledně platnosti či neplatnosti části stanov. Platnost usnesení shromáždění delegátů družstva lze tak přezkoumávat jen v rejstříkovém řízení, ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením shromáždění do obchodního rejstříku. To však neplatí, jestliže se přijetím usnesení shromáždění delegátů družstva o změně stanov dostal do rozporu obsah stanov s donucujícím ustanovením zákona. Lze tedy dojít k závěru o neplatnosti stanov resp. jejich části tehdy, jestliže stanovy resp. jejich část jsou v rozporu s kogentním ustanovením zákona, což je daný případ.

Odvolací soud bere za prokázané, a to i vlastním dokazováním, že podle příloh ke stanovám přijatým dne [datum] a jejich dodatku ze dne [datum] žalovaného družstva je poplatek "za provádění úkonů správy SBD nad rámec běžné agendy při podání smlouvy o převodu členských práv a povinností na cizí osobu za byt 3+1 a větší 15.000 Kč. V řízení před soudem prvního stupně bylo dostatečně prokázáno a navíc mezi stranami není sporné, že dne [datum] žalovaný přijal od žalobce částku 15.000 Kč jako "poplatek" za převod členských práv a povinností a že k tomuto převodu došlo dne [datum], kdy byla mezi žalobcem coby nabyvatelem a [jméno] [příjmení] uzavřena dohoda o převodu členských práv a povinností k bytu [číslo] o velikosti 3+1 v domě [adresa] v [obec], ulice [ulice], jež je v majetku žalovaného.

Zásadní právní otázkou v dané věci je, zda v daném případě stanovy určující zaplacení "poplatku" za zaevidování smlouvy o převodu členských práv a povinností mezi členem družstva a třetí osobou, tedy fakticky provedení zápisu změny osob členů družstva v seznamu členů družstva, lze považovat za platné, tedy zda neodporují zákonu. Podle § 230 obch.zák. převod práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu na základě dohody nepodléhá souhlasu orgánů družstva. Členská práva a povinnosti spojená s členstvím přecházejí na nabyvatele ve vztahu k družstvu předložením smlouvy o převodu členství příslušnému družstvu nebo pozdějším dnem uvedeným v této smlouvě. Tytéž účinky nastávají, jakmile příslušné družstvo obdrží písemné oznámení dosavadního člena o převodu členství a písemný souhlas nabyvatele členství. Z uvedeného je zřejmé, že zákonodárce u bytových družstev, na rozdíl o družstev ostatních (§ 229 obch.zák.), vyloučil jakoukoli ingerenci družstva resp. jeho orgánů do převodů členských práv a povinností, a to bez ohledu na osobu převodce a nabyvatele. Není tedy rozhodné, zda převodce členských práv a povinností - dosavadní člen družstva, převádí tato práva a povinnosti na jiného člena družstva či na třetí osobu, k převodu dochází bez možnosti ingerence družstva. Převod je účinný, aniž by s ním družstvo muselo resp. mohlo souhlasit resp. nesouhlasit. Platnost a účinnost převodu členských práv a povinností tak družstvo ve vztahu k dohodě o převodu nemůže nijak zpochybňovat,

nemůže do něj zasahovat (samozřejmě, že družstvo může podat určovací žalobu na to, zda je určitá osoba členem družstva). Doručování dohody o převodu členských práv a povinností resp. příslušných písemných prohlášení družstvu (§ 230 obch.zák.) tak na samotný převod členských práv a povinností rovněž nemá vliv, je rozhodné pouze pro určení okamžiku, od kdy je družstvo povinno považovat nabyvatele za člena družstva resp. převodce za osobu, jemuž členství v družstvu zaniklo. Přechod členských práv a povinností ve vztahu k bytovému družstvu nemá vliv na platnost a účinnost samotného převodu, ale jen na účinky tohoto převodu vůči družstvu, v němž členství zaniklo resp. vzniklo. Podle § 228 obch.zák. družstvo vede seznam svých členů, do seznamu se bez zbytečného odkladu vyznačí všechny změny evidovaných skutečností (jméno a bydliště fyzické osoby a výše jejího členského vkladu a výše, v níž byl splacen). Ze zákona tak plyne, že bytové družstvo je bez zbytečného odkladu po tom, co je mu předložena dohoda o převodu členských práv a povinností, případně písemné oznámení dosavadního člena o převodu členství a písemný souhlas nabyvatele členství, povinno zapsat příslušné změny do seznamu členů družstva. Z citovaných ustanovení zároveň plyne, že ze strany družstva nelze žádným způsobem omezovat či bránit převodu členských práv a povinností, a to jak mezi členy družstva, tak i na třetí osobu. Nelze tak ani ukládat majetkovou odpovědnost mající fakticky povahu sankce za takový převod na třetí osobu. Sankční charakter "poplatku" v daném případě jasně plyne ze stanov družstva, když "při převodu v řadě přímé, při převodu dědičtí" činí "poplatek" 200 Kč, zatímco "poplatek činí" "při podání smlouvy o převodu členských práv a povinností na cizí osobu za byt menší než 2+ 1 5000 Kč, za byt 2+ 1 10.000 Kč a za byt 3+1 a větší 15.000 Kč. Převody členských práv a povinností na třetí osoby jsou tak výrazně progresivně "zpoplatněny".

S odvolatelem lze dále souhlasit v tom, že opodstatnění nemá ani argument žalovaného o zvýšených nárocích na administrativní úkony spojené s "evidencí" převodu členských práv a povinností. V první řadě je tento úkon jednoznačně předvídan zákonem resp. zákon jej ukládá družstvu učinit, protože nejde o žádný výjimečný úkon družstva, ale naopak o úkon bytového družstva plynoucí přímo z jeho podstaty coby společenství neuzavřeného počtu osob založeného za účelem zajišťování bytových potřeb svých členů (§ 221 odst.1 a 2 obch.zák.). Neuzavřené společenství osob znamená, že příslušným osobám členství vzniká či zaniká a družstvo je povinno tyto změny evidovat zápisy do seznamu členů družstva (§ 228 obch.zák.). Pokud jde o samotné doručení dohody o převodu členských práv a povinností resp. příslušných prohlášení družstvu, pak s tím nemá družstvo spojeno žádné náklady, ty jsou jen na straně účastníků dohody. Družstvo pouze obdrží příslušný dokument. Pakliže tedy stanovy určují povinnosti členu družstva zaplatit "poplatek" "při podání smlouvy o převodu členských práv a povinností na cizí osobu ve výši 15.000 Kč u bytu 3+1 a většího", tedy zaplatit určitou částku za přijetí dohody o převodu členských práv a povinností (případně příslušných prohlášení dle § 230 obch.zák.) a zapsání změny osob členů družstva v seznamu členů družstva, nelze takové ustanovení stanov považovat za platné. Je v rozporu jak s ustanoveními obchodního zákoníku (§ 221 odst.1 a 2, § 228 a § 230 obch.zák.), tak je lze považovat za úpravu stanov v rozporu s dobrými mravy (§ 39 obch.zák.).

Podle § 451 odst.1 obč.zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. V daném případě byla žalobcem částka 15.000 Kč žalovanému zaplacená bez právního důvodu, protože ustanovení stanov (příloha) ukládající povinnost jejího zaplacení je v rozporu se zákonem a s dobrými mravy a je tudíž neplatné. Žalované družstvo je proto povinno částku 15.000 Kč žalobci vrátit, a to i s 10% úrokem počítaným ode dne [datum] (den výzvy k vrácení bezdůvodně zaplacené částky) do zaplacení. Výše úroků je dána podle § 369 obch.zák. a § 517 odst.2 obč. zák. a § 1 nař.vl.č. 142/1994 Sb., přičemž diskontní sazba ČNB činila v předmětném období 5%, její dvojnásobek je tedy 10%.

Ze všech výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně podle § 220 odst.1 o.s.ř. změnil a žalobě plně vyhověl.

O náhradě nákladů řízení odvolací soud rozhodl podle § 222 odst.2 o.s.ř. a § 142 odst.1 o.s.ř. a to dle úspěchu ve věci, když žalobce měl plný úspěch ve věci. Přísluší mu tak náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů. Výše nákladů řízení před soudem prvního stupně činí podle § 3 vyhl.č. 484/2000 Sb. částku 6.750 Kč jako náhradu právního zastoupení (náhradu paušálních nákladů zástupce žalobce nepožadoval) a zaplacený soudní poplatek 600 Kč, celkem tedy částku 7.350 Kč. Výše nákladů řízení před odvolacím soudem činí podle § 3 vyhl.č. 484/2000 Sb. částku 6.750 Kč jako náhradu právního zastoupení, podle § 13 odst.3 vyhl. [číslo] částka 2x 75 Kč jako náhrada hotových nákladů zástupce žalobce, a zaplacený soudní poplatek 600 Kč, celkem tedy částku 7.500 Kč. Za řízení před soudy obou stupňů žalobci přísluší náhrada nákladů v celkové výši 14.850 Kč, kteroužto je žalovaný povinen zaplatit do tří dnů od právní moci rozsudku odvolacího soudu k rukám zástupce žalobce.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání a lze je podat do dvou měsíců od doručení rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Městského soudu v Praze.

Praha 30. března 2006

JUDr. Josef Holejšovský
předseda senátu